

Міністерство культури України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової
Варшавський музичний університет Фридерика Шопена
Тайпаський університет
Інститут культурології НАМУ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-творчої
конференції

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ХХІ СТОЛІТТЯ:
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР

Одеса – Київ – Варшава
2016

УДК 7:377/378+130.2 (477) «20»
ББК 74.200.54+71 (4Укр)
М65

Рекомендовано до друку Вченою радою НАКККіМ
протокол № 11 від 1 липня 2016 р.

М65 Мистецька освіта і культура України ХХІ століття: євроінтеграційний вектор: 36 матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 12-13 травня 2016 р. – К. : НАКККіМ, 2016. – 288 с.

ISBN 978-966-452-231-8

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-творчої конференції, проведеної Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв, Одеською національною музичною академією імені А. В. Нежданової, Варшавським музичним університетом Фрідерика Шопена, Тайшаньським університетом, Інститутом культурології Національної академії мистецтв України 12-13 травня 2016 року. До збірника увійшли тези доповідей, в яких розглянуто такі питання: євроінтеграційні тенденції розвитку української мистецької освіти ХХІ століття; українська культура як складова загальноєвропейського простору; діалог культур: традиції та сучасність; нові методологічні підходи дослідження джазової та естрадної музики; культурно-мистецькі пошуки молоді.

Редакційна колегія:

Чернець В. Г. – ректор НАКККіМ, доктор філософії, професор, заслужений працівник освіти України, академік Академії наук вищої освіти України (*голова редколегії*); *Литвин С. Х.* – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків НАКККіМ, доктор історичних наук, професор (*заст. голови редколегії*); *Вашак М.* – професор Варшавського музичного університету Фрідерика Шопена, доктор філософії; *Лю Бінциан* – проректор державної консерваторії Тайшаньського університету, доктор мистецтвознавства, професор; *Шульгіна В. Д.* – професор НАКККіМ, доктор мистецтвознавства, професор; *Зосім О. Л.* – професор НАКККіМ, кандидат мистецтвознавства, доцент (*відповідальна за випуск*); *Левко В. І.* – доцент НАКККіМ, кандидат мистецтвознавства.

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за вірне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не збігатись із позицією редколегії.

УДК 7:377/378+130.2 (477) «20»
ББК 74.200.54+71 (4Укр)

ISBN 978-966-452-231-8

© Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2016
© Автори, 2016

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Антонюк Валентина Геніївна

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПІДРУЧНИК ДЛЯ СПІВАКІВ «ВОКАЛЬНА ПЕДАГОГІКА» У СВІТЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИЩОЇ ВОКАЛЬНОЇ ОСВИТИ: ДИСКУРС-АНАЛІЗ

Піднести рівень фахової грамотності студентів-вокалістів, пробудити в них сталий інтерес до навчання означає забезпечити їх інтелектуальне виховання, закласти основи широкого гуманітарного кругозору. На практиці – це ґрунтовне вивчення фонду світового та українського вокального мистецтва під кутом зору його походження, естетики, історичних паралелей, виконавських традицій, інституціоналізації його освітніх форм і художніх практик, а також – введення в музично-освітній простір кращих опусів сучасних національних композиторів. Саме на отримання цих знань і навичок спрямовано наш підручник «Вокальна педагогіка (сольний спів)», який можна використовувати для навчально-методичних та виховних потреб освітньої галузі «Музичне мистецтво» студентам, аспірантам, викладачам сольного співу, а також для широкого кола дослідників української художньої культури [1; 2]. Даний підручник написано на базі осмислення нами власного виконавського та науково-методичного й педагогічного досвіду, отриманого під час індивідуальних занять, а також лекційних курсів, прочитаних автором, починаючи з 1993 р. студентам-вокалістам Київського національного університету культури і мистецтв та з 1999 р. – Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Зміст другого видання підручника адаптовано до сучасних вимог кредитно-модульної системи організації навчання бакалаврів, спеціалістів та магістрів спеціальностей 6.020204, 7.02020401 та 8.02020401 – «Музичне мистецтво», спеціалізації «Спів».

Підручник «Вокальна педагогіка (сольний спів)» пройшов серйозну апробацію, отримав позитивну пресу [3]. Його ідеї, матеріали та інноваційні технології широко впроваджені в освітній та науковий процес музичних ВНЗ України. За час, що минув, відбулися численні презентації підручника: на Українському Радіо, під час міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, вокальних конкурсів, а також майстер-класів, проведених автором. Підручник відкритий для відгуків і призначене для забезпечення професійних потреб усіх представників даної освітньої галузі, а його положення технології широко

відпочиваючому на спинці стільця корпусі. Цей метод треба чергувати із звичайною грою, надаючи можливість порівняння рухів при спокійному та зажато-рухливому корпусі. Згодом учень зрозуміє та відчує суттєву різницю між його попереднім станом під час гри та теперішнім. Грати стане набагато легше.

Поєднання незалежних пальців із гнучкою кистю та пластичною рукою, здатною швидко змінювати своє положення – необхідний для піаніста стан.

Чернета Тетяна Олександрівна

ЛИСТИ А. Ф. ОМЕЛЬЧЕНКА З ПРИВАТНИХ АРХІВІВ

У червні 2016 р. виповнюється 90 років з дня народження Андрія Федоровича Омельченка (1926–1981) – бандуриста, педагога, кандидата мистецтвознавства (першого в історії серед бандуристів), дослідника бандурного мистецтва, кобзарства й лірництва, у доробку якого понад 90 публікацій. Крім наукових праць та досягнень у сфері педагогіки й виконавства, Андрій Омельченко залишив по собі солідний доробок методичної літератури. Крім того, він вів активну переписку, зокрема з науковцями, колегами, учнями та ін. Частину цього епістолярію віднайдемо автором публікації у Державному архіві Дніпропетровської області в особовому фонді (ФР-6119, од. зб. 346) місцевого письменника, краєзнавця І. М. Шаповала (1905–2003), який також був кореспондентом бандуриста. Вивчення епістолярної спадщини А. Ф. Омельченка показало, що створенню методичної літератури передувало листування автора з колегами-бандуристами з різних областей України – Дніпропетровської, Чернігівської, Житомирської, Полтавської, Львівської та ін.

Одразу зауважимо, що на рубежі 1950–1960-х років ХХ ст. фабрична бандура київсько-чернігівського типу майстра І. Скляра була щойно поставлена на масове виробництво, експериментально-винахідницька робота по впровадженню механізму перемикання тональностей (до якої А. Омельченко був безпосередньо причетний) ще тривала.

З налагодженням процесу виробництва київсько-чернігівської бандури сталого зразка та її поширенням у всіх ланках музичної освіти (від початкової до вищої), А. Омельченко, наряду з С. Баштаном, М. Гвоздем, В. Петренком та іншими бандуристами, працював над упорядкуванням і виданням репертуарних збірок для нового інструменту. Він ініціював випуск серії «Бібліотека бандуриста», упорядкував кілька збірників п'єс для бандури, виступив редактором та рецензентом 46 нотних видань для бандури.

Крім репертуарних збірок, бібліотека бандуристів стараннями А. Омельченка поповнювалася методичною літературою. По-перше, 1967 року він видав «Школу гри на бандурі» Миколи Опришка (1898–1941), відредагувавши і доповнивши текст автора. По-друге, А. Омельченко сам виступив автором навчально-методичних посібників «Школа гри на бандурі» для 1 і 2 класів ДМШ (1973 і 1977 роки відповідно). На жаль, передчасний відхід з життя перешкодив появі наступної методичної праці. Втім, 1984 року С. Баштан, виступивши співавтором, видав «Школу гри на бандурі» А. Омельченка, популярність якої серед бандуристів-педагогів зумовила повторне її видання (1989).

Цінним матеріалом для даної публікації стали листи А. Омельченка до Лідії Яківни Продайко (нині Попова) – випускниці Львівської консерваторії, викладача класу бандури Дніпродзержинського державного музичного училища (1968–1976) і ДМШ м. Придніпровська (1959–1968) та ДМШ № 9 м. Дніпропетровська (з 1968 р. – до цього часу). Як педагог і методист, з 2008 р. Л. Я. Попова очолює методичну секцію «Бандура» Дніпропетровського управління культури. Під час нашого особистого спілкування у січні 2010 р. Лідія Яківна з надзвичайною повагою і теплом згадувала А. Ф. Омельченка. З її слів, у період роботи над своєю «Школою» він вів листування з нею та викладачами бандури різних міст України. Автор обговорював деякі теоретичні засади «Школи», ділився власним педагогічним досвідом, надавав методичні рекомендації тощо. Три листи А. Омельченка і листівка, датовані 1971 роком, зберігалися у приватному архіві Л. Попової. Бандуристка зберегла ці листи і передала авторові даної публікації.

У першому листі (від 19 вересня 1971 р.) А. Омельченко звертається до адресатки як до викладача класу бандури – сповіщає, що закінчує роботу над книгою і просить оповісти свій професійний шлях та історію очолюваного нею класу в музичному училищі Дніпродзержинська. Для цього А. Омельченко склав своєрідну анкету, де поставив ряд запитань:

1. Ваш рік народження?
2. Хто до Вас були викладачами музичного училища по класу бандури (їхні прізвища і ініціали)?
3. Коли почали викладати вперше бандуру?
4. Хто Ваш перший в житті навчитель і хто у ВУЗі?
5. Які Ви зустрічали перешкоди в своїй першій педагогічній практиці?
6. Що Ви особисто робите для удосконалення свого методу?
7. Як Ви ведете роботу з бандуристами, який вивчаєте репертуар (основний)?

8. Хто з Ваших учнів навчається в консерваторії?

9. Як Ви ведете роботу з ансамблем бандуристів?

10. Хто у Вашому училищі читає методика гри на бандурі?

11. Які основні недоліки Ви вважаєте заважають кобзарському мистецтву рухатись невпинно вперед?

Очевидно, у процесі роботи над виданням А. Омеляченка здійснив у листуванні подібне опитування й інших викладачів бандури музичних училищ України. Адже у наступному листі (від 22 вересня 1971 р.), автор дякує Л. Поповій за відповідь, а також за те, що «не тягнули так довго, як деякі наші педагоги-бандуристи з Чернігова, Хмельницька, Запоріжжя, Луцька, Івано-Франківська та Дрогобича». Ці слова ще раз підтверджують, що під час збору матеріалів А. Омеляченка охопив різні регіони України.

Отримавши потрібну інформацію у листі з анкетною, А. Омеляченко продовжував переписку з молодою викладачкою, ділився власним професійним досвідом, надавав на її прохання цінні поради щодо професійного самовдосконалення та методичні вказівки щодо організації уроку, роботи над конструктивним матеріалом, подав зразок плану уроку з початківцями тощо. У листі від 23 жовтня 1971 року читаємо: «Слід Вам обов'язково включити в актив суміжні види мистецтв, зацікавитися історією свого предмету, побіжно художніми творами світового репертуару і все буде блискуче! <...> Завжди звертайтеся до старших і ніколи не цурайтесь щось одержати для збагачення свого інтелекту і майстерності <...> Все ж краще, коли Ви будете, як бандуристка і викладач говорити своєю рідною мовою, яка теж звучить солідно! Згадайте як нею володіли Марко Вовчок і Леся Українка». Або: «Ми (бандуристи – Т. Ч.) повинні бути більш спостережливими за нашими колегами, котрі викладають на інших інструментах і не думати, що все що вони роблять, у нас не годиться застосувати. Слід учитися у життя, а життя це все те, що нас оточує, чим живуть інші викладачі, якою вони користуються методикою, хай це буде арфа, баян, ф-но чи скрипка. Дарма, все слід вивчати» (лист від 11 жовтня 1971 р.).

Проаналізувавши кореспонденцію А. Ф. Омеляченка з приватних архівів І. М. Шаповала і Л. Я. Попової та розглянувши його методичні видання, доходимо висновку, що створюючи методичну літературу для навчання гри на бандурі, автор спирався не лише на власний педагогічний досвід, а й цікавився досягненнями бандуристів у різних регіонах України. Саме з цією метою автор методичних праць вів активне листування з багатьма викладачами бандури музичних училищ і дитячих музичних шкіл, анкетуючи їх. Крім того, провідний бандурист і дослідник надавав

колегам цінні методичні поради, охоче ділився з новітніми технічними і репертуарними досягненнями бандурного мистецтва, чим здійснив помітний внесок у справу розвитку й академізації мистецтва гри на бандурі.

Враховуючи все вищезазначене, а також власний педагогічний досвід, вважаємо, що, попри появу останніми роками численних нових репертуарних збірок для бандури для різних вікових груп, існує нагальна потреба у створенні сучасної школи гри на бандурі, яка б відображала, подібно до праці А. Омеляченка, досягнення українських регіональних академічних бандурних шкіл у сфері виконавства і освіти.

Садовенко Світлана Миколаївна
Трансформації української народної художньої культури
у просторово-часових реаліях постмодерну: від традиції до сучасності ... 57

СЕКЦІЯ 1
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Волошина Лариса Іванівна Вільна творчість у ДМШ та її роль у вихованні і музичному розвитку юного музиканта	62
Гаврилова Тетяна Юріївна Патріотизм в народнопісенній творчості дорадянського періоду	64
Горбушкіна Ольга Миколаївна Медведева Тетяна Миколаївна Деякі аспекти сучасної педагогіки, методики і психології викладання в ДМШ	68
Денисюк Жанна Захарівна Комунікативні інтернет-практики в реалізації творчого потенціалу особистості	71
Журба Володимир Валерійович Журба Яніна Олексіївна Ранній музичний розвиток на основі джазової вокальної техніки «скет» ...	73
Жилкіна Олена Іванівна Шатохіна Галина Яківна Використання методик видатних українських педагогів як один із шляхів підвищення ефективності викладання музичного мистецтва в школі	74
Каменська Вероніка Юріївна Розвиток музично-ритмічних здібностей у комплексній підготовці естрадних виконавців-співаків у курсі фортепіано	77
Камінська Наталія В'ячеславівна Впровадження особистісно орієнтованого навчання у сучасній музично-педагогічній діяльності шляхом стимулювання творчого розвитку учнів молодших класів ДШМ	80
Колесникова Тетяна Сергіївна «Живописні казки» для занять з живопису з учнями підготовчого класу художнього відділення школи мистецтв	83
Коліко Марія Геннадіївна Особливості роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я	84
Криштопа Людмила Анатоліївна Традиції та новації в сучасній навчальній літературі з сольфеджіо	87

Лукашова Ольга Вікторівна Опорний конспект на уроках музичної літератури в початковому спеціалізованому мистецькому навчальному закладі	89
Нарожна Наталія Олександрівна Гнасько Марія Олександрівна Інноваційні форми роботи з учнями-початківцями по класу фортепіано	92
Овчарук Ольга Володимирівна Культурно-мистецька освіта як чинник реалізації сучасних гуманітарних стратегій	95
Плечун Любов Вікторівна Адаптована програма з предмету «Хоровий спів» для 1-8 класів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів	97
Подакова Раїса Миколаївна Початковий етап навчання гри на фортепіано в сучасних умовах	100
Пріткова Олена Вадимівна Використання ігрових прийомів при навчанні піаністів на початковому етапі	102
Рябченко Ірина Миколаївна Вдосконалення навичок гри у фортепіанному ансамблі	105
Савкіна Катерина Пантелеєвна Как увлечь ребёнка музыкой или современные технологии в работе с детьми	108
Скритицька Наталія Олександрівна Презентація авторської збірки «100 музичних диктантів»	111
Пшенична Лідія Іванівна Значення вокалізів для розвитку дитячого голосу	113
Туріна Олена Андріївна Дяків Ольга Михайлівна До питання підготовки музиканта до сценічного виступу	116
Устюгова Зоя Євгенівна Оптимізація навчального процесу в школах мистецтв (з досвіду роботи творчої лабораторії педагогічного колективу ЗДШМ № 3)	119
Філоненко Галина Григорівна Українська народна пісня як основа формування сучасного фортепіанного репертуару	121
Цимбалюк Ольга Валеріївна Особливості роботи з учнями-піаністами над формуванням виконавських навичок	124
Чернета Тетяна Олександрівна Листи А. Ф. Омельченка з приватних архівів	126